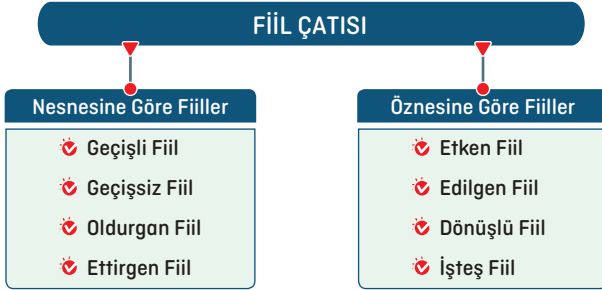

FİİLLERDE ÇATI

FİİLLERDE ÇATI

✔ Eylemlerin özne ve nesnelere göre gösterdiği özelliklerdir.

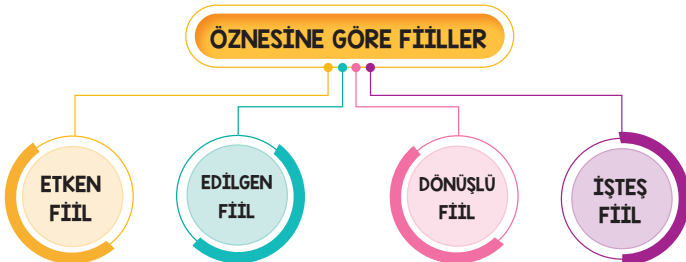
NOT

Bir fiilin çatı özellikleri, sadece yüklemi fiil olan cümlelerde incelenebilir. Yani yüklemi isim olan cümlelerde çatı aranmaz.

► Filmin kamera arkası görüntüleri de çok eğlenceliydi.

ÖZNESİNE GÖRE FİİLLER (ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİSİ)

✔ Özneye ilişkilerine göre fiiller "etken, edilgen, dönüşlü ve işteş" olmak üzere dörde ayrılır:

ETKEN FİİL

✔ İş yapan gerçek bir özne vardır.

✔ "-l, -n, -ş" ekini almaz.

- Kardeşim kıkır kıkır gülüyor.
- Dün akşam köyümüze kar yağdı.
- Bu şarkıyı dinlerken hep hüzünlenirim.

EDİLGEN FİİL

✔ İş yapan gerçek bir özne yoktur.

✔ Sözde Özne

✔ "-l, -n" ekini alır.

✔ ..... tarafından

- Kurlar dün çekildi.
- Tarihi konak geçen hafta satılmış.
- Bulaşıklar hemen yıkandı.
- Kaybolan çocuk birkaç saat içinde bulundu.

DÖNÜŞLÜ FİİL

✔ İş yapan gerçek bir özne vardır.

✔ "-l, -n" ekini alır.

✔ ... kendi kendine yapma

- Gün boyu ağır yükleri taşımaktan çok yorulmuş.
- Kardeşim hızlıca giyindi.
- Zeynep bu duruma çok üzülmüş.
- İnsanlarla konuşmaktan çok çekiniyor.

DİKKAT

- * Ablası kardeşine sarıldı.
- * Binanın etrafı sarıldı.
- * Arkadaşım bu sözlerine biraz alınmış.
- * Ona ödül olarak bir bisiklet alınmış.

İŞTEŞ FİİL

-Ş

- ✓ Birden fazla özne
- ✓ Birlikte - Karşılıklı
- ▶ Kuşlar yiyecek bulmak için ötüşüyordu.
- ▶ Çevredekiler yaralıya yardım için koşuştular.
- ▶ Onlarla market alışverişinde karşılaştık.
- ▶ Trenden inen yolcularla akrabaları hasretle kucaklaştı.

DİKKAT

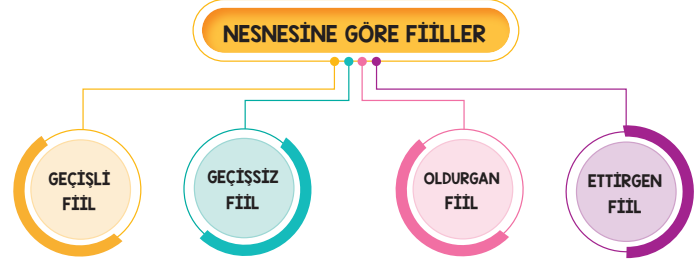
- * Bakım yapılan parklar güzelleşti.
- * Pelin okula güç bela yetişti.
- * Tüm mahalle köprü inşaatında çalıştı.

DİKKAT

- * güreş, barış, savaş, yarış

NESNESİNE GÖRE FİİLLER (NESNE-YÜKLEM İLİŞKİSİ)

- ✓ Fiiller, nesne alıp alamamasına göre “geçişli, geçişsiz, ettirgen ve oldurgan” olmak üzere dörde ayrılır.

GEÇİŞLİ FİİL

- ✓ Nesnesi olan ya da nesne alabilen fiillerdir.

- ▶ Sürüdeki koyunları otlaklara doğru götürdü.
- ▶ Sanatçı Balkan şarkılarını çok güzel söyledi.
- ▶ Halıların el dokuması olduğunu biliyordum.
- ▶ Kısa bir sohbet sırasında bize anlattı.

GEÇİŞSİZ FİİL

- ✓ Nesne almayan veya alamayan fiillerdir.

- ▶ Dayımlar bugün tatile gidiyor.
- ▶ Eren'in sözlerine çok güldük.
- ▶ Bu kötü haberi duyunca üzüldü.

DİKKAT

- * Bugün zaman çok çabuk geçti.
- * Taksi büyük bir hızla otobüsü geçti.

OLDURGAN FİİL

-r

Geçişsiz fiil + -t

-tır

► uyu-

► piş-

► öl-

ETTİRGEN FİİL

-r

Geçişli fiil + -t

-tır

► kes-

► oku-

► iç-

NOT

Ettirgen fiil cümleye 'iş'i başkasına yaptıрма' anlamı da katar.

NOT

Fiil çatı ekleri ..... ekleridir.

Hatırlatma

"Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, çatısı yönüyle ötekilerden farklıdır?" tarzı sorularda hem nesnesine hem de öznesine göre çatı özelliklerini incelemeliyiz:

Örnek	Öznesine Göre	Nesnesine Göre
► Evden çıkarken ışıkları söndürmediğimi <u>fark ettim</u> .		
► Kurunun yanında yaş da <u>yanar</u> .		
► Babasıyla İstanbul'a gideceğine çok <u>seviniyor</u> .		
► Şimdi ellisinde olanlar, bu olayı çok iyi <u>anımsarlar</u> .		
► Okullarda dersler başlamadan kitaplar <u>dağıtıldı</u> .		
► Merdivenleri çıkarken ağır torbayı ben <u>yüklendim</u> .		
► Trafik kazasından sonra ortaya çıkan masraflar konusunda <u>uzlaştık</u> .		

